

Motion till riksdagen 2012/13:So3

av Eva Olofsson m.fl. (V)
med anledning av prop. 2012/13:10

Stärkt stöd och skydd för barn och unga

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på utbildning och introduktion för de socialsekreterare som arbetar med bedömning, utredning och uppföljning inom den sociala barn- och ungdomsvården.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en specialistutbildning på avancerad nivå inom den sociala barn- och ungdomsvården.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett barnfridscentrum.

2 Regeringens förslag

I propositionen föreslår regeringen ändringar i främst socialtjänstlagen i syfte att stärka stödet och skyddet för barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Barnrättsperspektivet stärks genom att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hens inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Kriterierna för när det finns en skyldighet att anmäla eller när en anmälan bör göras av allmänheten föreslås ändras till när man får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Socialnämnden ska på begäran av den som gjort anmälan, eller får på eget initiativ, informera den som gjort anmälan om att en utredning inletts eller inte har inletts eller om att en utredning redan pågår.

Regeringen föreslår även regler om omedelbar skyddsbedömning när en anmälan kommit in till socialnämnden och en tidsgräns för när ett beslut om

Fel! Okänt namn på

att inleda eller inte inleda en utredning ska ha fattats. Om det inte finns synnerliga skäl ska beslut fattas inom fjorton dagar.

När en utredning avslutats utan att någon insats beslutats föreslås att nämnden under vissa förutsättningar får besluta om uppföljning av ett barns situation. Om någon efter ett beslut av en annan kommun redan vistas i ett tilltänkt enskilt hem, ska socialnämnden inför beslut om placering informera och samråda med den kommunen. Det föreslås även att socialnämnden i samband med ett beslut om placering ska teckna avtal med familjehemmet om nämndens och familjehemets åtaganden under placeringen. Socialnämnden föreslås också bli skyldig att tillhandahålla familjehemmet den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem. Socialnämnden ska vidare verka för att de barn och unga som placerats i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende (HVB) får hälso- och sjukvård.

När vård ges i ett familjehem eller i ett HVB föreslår regeringen att socialnämnden ska utse en särskild socialsekreterare som ska ansvara för kontakterna med barnet eller den unge. Den särskilt utsedda socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet och i den omfattning som är lämplig utifrån barnets och den unges behov och önskemål. Socialsekreteraren ska föra enskilda samtal med barnet eller den unge.

Som ett led i att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas, följas upp och säkras föreslår regeringen att socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden.

För att tydliggöra socialtjänstens roll i det förebyggande arbetet och ansvaret för uppsökande verksamhet föreslås nya bestämmelser som klargör socialnämndens ansvar. Vidare föreslås att öppna insatser ska kunna beviljas barn som fyllt 15 år även utan vårdnadshavares samtycke.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

3 Bakgrund

Barnskyddsutredningen tillsattes 2007 med uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga i socialtjänstlagen (SoL) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Utredningen presenterade sina förslag på förändringar av lagstiftningen och andra förslag i juli 2009 i betänkandet Lag om stöd och skydd för barn och unga, LBU (SOU 2009:68). Med tanke på alla positiva reaktioner på utredningens förslag har det tagit anmärkningsvärt lång tid, 3 år, innan regeringen kommer med en proposition till riksdagen och förslagen kan bli verklighet.

Vänsterpartiet instämmer i de förslag till ändringar som regeringen lagt fram för att stärka skyddet av barn och ungdomar som far illa. De innebär att barnrättsperspektivet stärks så att barn lättare kan göra sina röster hörda och att skyddet av barn i utsatta livssituationer stärks.

Fel! Okänt namn på

Alla förslagen är viktiga men vi vill särskilt lyfta fram att socialnämnden ska utse en särskild socialsekreterare för att hålla kontakten med varje barn och ungdom som finns i familjehem eller på hem för vård och boende (HVB). Att socialsekreteraren ska besöka barnet och den unga regelbundet och då också se till att barnet får en möjlighet till enskilda samtal stärker barnets möjlighet att göra sin röst hörd.

Upprättelseutredningens kartläggning av socialtjänstens kännedom om misstänkta fall av övergrepp eller annan vanvård av barn och unga som vistades på HVB eller i familjehem, visade att vanvård och övergrepp inte är en historisk fråga utan pågår här och nu. Sammanlagt 246 barn och unga misstänks ha utsatts för övergrepp eller allvarliga försummelser under åren 2008 och 2009 och 85 procent av dem var placerade i familjehem. Relaterat till det totala antalet barn och unga, som varit placerade någon gång under samma period, motsvarar det nära 1 procent. Resultatet säger dock ingenting om det faktiska antalet som utsatts. Mörkertalet är sannolikt stort.

När det gäller de misstänkta fallen bedömde socialtjänsten att misstankarna i huvudsak var välgrundade. I flertalet fall är det fråga om mycket allvarliga övergrepp och missförhållanden. Psykisk misshandel i form av hårda och olämpliga bestraffningar, brist på omvårdnad, negativ särbehandling och kränkningar förekommer fortfarande i dag. En dryg tredjedel av samtliga fall rörde fysisk misshandel, varav nära en tredjedel var grovt våld såsom slag med tillhygge, sparkar och strypgrepp. En fjärdedel av samtliga fall rörde sexuella övergrepp, varav en tredjedel var våldtäkt eller annan form av grova sexuella övergrepp. Familjehemsföräldrarna hade i vissa fall allvarliga problem som t.ex. missbruk, kriminalitet eller sexualiserat beteende, vilket drabbade de placerade barnen.

Denna kunskap gör att det är extra viktigt att socialnämnden ser till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden, något som regeringen föreslår. Men det räcker inte. Upprättelseutredningen lade i betänkandet *Barnen som samhället svek* (SOU 2011:9) också fram förslag om särskilt tillstånd för familjehem som tar emot fler barn än två, som inte är syskon. Dessutom ska konsulentstödda verksamheter i sin helhet omfattas av ett särskilt tillstånd, även de som rör handledning och stöd till familjehemmen. Detta är förslag som Vänsterpartiet stöder och har fört fram i motion 2011/12:So566.

Dessa och flera andra viktiga förslag har regeringen lagt fram i en ny utredning som ska se över bestämmelserna i LVU, Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, och som ska vara färdig den 3 mars 2014. Vår förhoppning är att regeringen inte utsätter den utredningen för samma långbänksförfarande som Barnskyddsutredningen.

4 Ökat krav på utbildning

Att arbeta inom den sociala barn- och ungdomsvården är ett komplicerat och ansvarsfullt arbete som ofta innebär svåra bedömningar, som kan vara livsav-

Fel! Okänt namn på

görande för barn, ungdomar och föräldrar. Att socialsekreterare som arbetar med dessa uppgifter har tillräcklig kompetens och erfarenhet bör vara ett självklart krav med tanke på föräldrars och barns behov av rättssäkerhet och kvalitet i verksamheten. Förhoppningar om att kompetens och utbildningsnivå ska höjas på frivillig väg har inte visat sig infrias i tillräcklig utsträckning.

Vänsterpartiet anser att de som arbetar med bedömning av om utredning ska inledas, med utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder samt med uppföljning av beslutade insatser ska ha socionomutbildning som grund. Vi stöder också utredningens förslag om att socialnämnden ska vara skyldig att erbjuda socialsekreterare som saknar tidigare erfarenhet av ovan nämnda arbetsuppgifter lämplig introduktion och stöd i yrket. Introduktionen i yrket ska ske med hjälp av erfarna kollegor och arbetsledare, där man successivt får ta ansvar för arbetsuppgifterna på egen hand. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Men detta räcker inte. Socionomutbildningen är en bred utbildning med ämnen som juridik, socialrätt, socialt arbete, statskunskap, psykologi m.m. och ska täcka in hela fältet av socialt arbete. Socialnämnden bör också ha tillgång till specialistkompetens vid bedömning av om en utredning ska inledas, utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder samt uppföljning av beslutade insatser. Därför bör en specialistutbildning på avancerad nivå om minst ett år införas. På sikt bör det bli en lagstadgad skyldighet för socialnämnden att ha tillgång till specialistkompetens för den sociala barn- och ungdomsvården. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5 Barnfridscentrum

För att ytterligare stärka kompetensen behövs ett nationellt kunskapscentrum som kan hämta in och sprida kunskaper för att utjämna skillnader i kunskap och behandling eller utredning mellan olika regioner när det gäller barn som utsätts för våld och övergrepp. Genom kunskapsspridning ska det säkerställas att barn inte får olika behandling beroende på var de bor. Norge har mycket goda erfarenheter av liknande center, vilket ger oss anledning att tro att Sverige skulle kunna använda de goda resurser som redan finns på ett mer effektivt och långsiktigt sätt. Mot bakgrund av ovanstående föreslår Vänsterpartiet att ett barnfridscentrum startas under 2013. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I vårt förslag till budget avsätter vi 7 miljoner kronor 2013 och 13 miljoner kronor per år från 2014 till arbetet med ett barnfridscentrum.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2012

Eva Olofsson (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Lena Olsson (V)

Marianne Berg (V)

Lars Ohly (V)

Mia Sydow Mölleby (V)